

Barraca de la vinya de la Mallola

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Bosc de l'Escletxa
Alçada: 303

Coordenades:

Latitud: 41.62629
Longitud: 1.88306
UTM Est (X): 406958
UTM Nord (Y): 4608887

Classificació

Número de fitxa 08053-457
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Popular Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX

Estat de conservació Bo

Notes de conservació: És una barraca en molt bon estat de construcció i caldria preservar-la com a element diferencial, ja que es tracta d'una barraca amb doble utilització. L'accés és fàcil i el paisatge d'una gran bellesa. Caldria però netejar de vegetació el marge i protegir amb una filera de pedres el mur nord de la barraca, creant un canaló de desaigua cap els costats, ja que l'aigua de pluja baixa i es filtra, sobretot a través de l'espitllera i afectar a la seva estructura.

Protecció Legal

Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)

Accés Difícil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Privada

Titular: 08052A0080003900000X

Descripció

Barraca de pedra seca, doble situada a mà esquerra del torrent del Gall de Dalt, dins de la vall. S'hi accedeix pel camí que baixa des del corriol de la Soleia, que travessa d'oest a est tot el turó de l'Escletxa, fins al Gall. Està construïda aprofitant una solera de pedra que hi ha en aquest indret i adossada per la part del darrera al marge de terra.

Es tracta d'una construcció molt gran, que mesura 4,60 per 2,95 metres, dividida en dos espais amb una única coberta. A la dreta hi ha la barraca per al pagès, mentre que a l'esquerra, amb entrada lateral hi ha l'aixopluc pel bestiar de càrrega.

La construcció per al pagès és de planta circular, d'1,90 metres de diàmetre interior. La façana dreta està excavada en el marge. Els muntants de la porta són d'aspecte ciclopi, destacant de la resta del paredat. La porta mesura 1,10 metres d'alçada per 0,65 metres d'amplada i té una sola llinda plana, en acord amb els muntants. Per damunt una lleixa que al mateix temps reparteix la pressió exercida per la volta. Més modernament s'hi va afegir una filera de maons collats amb morter per tal de col·locar-hi una portella de fusta, de la qual encara en queden restes. El gruix dels murs és de 0,60 metres. A l'interior, hi ha una espitllera orientada al nord-oest, just per sobre del marge i entrant a mà esquerra, un fúneral i al seu costat una finestra que permetia veure el bestiar. També hi ha un triple tinell, construïts en ziga-zaga.

A la façana orientada a l'oest hi ha la porta d'accés a l'espai destinat al bestiar de càrrega. A diferència d'altres construccions, no és massa gran i no disposa de menjadora. L'interior presenta una planta quadrangular, de 2,00 per 1,70 metres de costat. La porta presenta els muntants lleugerament inclinats, amb una amplada de 0,80 metres i 1,30 metres d'alçada. La llinda és plana, lleugerament arrodonida per la part central. El gruix dels murs oscil·la entre 0,50 i 0,60.

La coberta conserva la totalitat del voladís i una part de la terra que la protegeix de les filtracions d'aigua de pluja.

Observacions:

La família Roura de cal Guixa tenien al seu càrrec la vinya. Al dessota de la barraca hi ha la vall marjada, amb murs de pedra seca que protegeixen feixes amples on a més de la vinya s'hi havia plantat arbres fruiters. Encara en queda un kaki i ametllers.

Marcel·lí Puigdel·lívol explica que a la primera feixa per sota de la barraca, hi havia un dipòsit o cisterna de recollida d'aigües pluvials, actualment colgat, que va servir d'amagatall d'armes després de la Guerra Civil. Barraca fitxada per Marcel·lí Puigdel·lívol a El Brogit, núm. 327, octubre de 2008, p. 10.

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 6524

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

